

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

KPI RESEARCH

SNAP

อ่านงานวิจัยใน 4 หน้า

RS 10.65

การศึกษาถึงกระบวนการต่างๆ ของพรรคการเมืองจะทำให้เข้าใจ การตัดสินใจของพรรคการเมืองได้ดียิ่งขึ้นและนำไปสู่การนำเสนอ นโยบายสาธารณะที่ตอบโจทย์สังคมได้มากขึ้น

การพัฒนากระบวนการและเครื่องมือการกำหนดนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์

173 หน้า

สถาบันพระปกเกล้า

2564

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์

เกษณี รัตนการศึกษดี

ชื่อเรื่อง

นักวิจัย

จำนวนหน้า

จัดพิมพ์โดย

ปีที่พิมพ์

ผู้สรุป

ผู้ออกแบบ

ที่มา และ ความสำคัญ

พรรคการเมืองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองทำหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนและจัดทำชุดนโยบายสาธารณะในนามของพรรคการเมือง (Party Policy Platform) เพื่อเสนอเป็นทางเลือกเชิงนโยบายในการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้น การจัดทำและการหาเสียงด้วยชุดนโยบายสาธารณะหรือ “การเมืองเชิงนโยบาย” จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความนิยมให้แก่พรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้ จะทำให้เข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างพรรคการเมืองไทยกับนโยบายสาธารณะอันจะนำไปสู่สัญญาณสำคัญถึงคุณภาพของระบอบประชาธิปไตยของไทยในแง่ของการศึกษาพรรคการเมืองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตยว่าอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดทำและการนำเสนอ นโยบายของพรรคการเมืองไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การจัดทำและนำเสนอ นโยบายของพรรคการเมืองไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. เพื่อนำเสนอตัวแบบการพัฒนาเครื่องมือทาง นโยบายของพรรคการเมืองไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการศึกษา

จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า พรรคการเมืองไทย มีความพยายามที่จะกำหนดแนวนโยบายที่เป็นตัวแทนเชิงนโยบายกับฐานเสียงของพรรค หากเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองในต่างประเทศระดับความเป็นตัวแทนเชิงนโยบายของพรรคการเมืองไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะการกำหนดแนวนโยบายสาธารณะของพรรคการเมือง

มีลักษณะแบบบนลงล่าง ล้อไปกับแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และโครงการของหน่วยงานภาครัฐ จึงนำไปสู่ผลการศึกษา ดังนี้

1 การปรับปรุงและพัฒนาเชิงโครงสร้างและกระบวนการในระดับมหภาค ตั้งแต่การแก้ไขรัฐธรรมนูญและระบบการเลือกตั้ง

2 การเลือกตั้งขั้นต้นและการเลือกตั้งกลางเทอม

3 การกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองได้เริ่มกระบวนการกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ได้มากขึ้น

4 การจัดสรรงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในแง่ของการพัฒนากระบวนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง

ปัจจัยบริบทเชิงโครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง สภาวะเศรษฐกิจ ความคิดเห็นสาธารณะของคนในสังคม และการแข่งขันทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองและการนำเสนอ นโยบายของพรรคการเมืองมีอิทธิพลต่อทิศทางการกำหนด

นโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองและประเด็นเชิงนโยบายสาธารณะที่พรรคการเมืองให้ความสำคัญในแต่ละช่วงเวลา ในขณะที่ปัจจัยภายในพรรคการเมืองซึ่งได้แก่ โครงสร้างองค์กรพรรคการเมือง ความสัมพันธ์ภายในพรรคการเมือง บทบาทของผู้นำพรรคการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมือง มีส่วนสำคัญในการกำหนดกระบวนการจัดทำนโยบายสาธารณะของพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนากระบวนการกำหนดแนวนโยบายของพรรคการเมือง

ผู้เขียนได้ทำข้อเสนอในการพัฒนากระบวนการกำหนดแนวนโยบายของพรรคการเมือง โดยอาศัยข้อเสนอแนะจากนักวิชาการและพรรคการเมือง ซึ่งเป็นข้อเสนอในระดับโครงสร้างและในระดับองค์กรพรรคการเมือง ดังนี้

1 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกับการส่งเสริมการกำหนดแนวนโยบายของพรรคการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เป็นกฎหมายที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาพรรคการเมืองทั้งในเชิงโครงสร้างและกระบวนการกำหนดแนวนโยบายของพรรคการเมือง ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับ พ.ร.บ. พรรคการเมืองเพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการกำหนดแนวนโยบายของพรรคการเมือง

ประการแรก ผู้เขียนเสนอให้จัดตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาพรรคการเมือง” โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานเป็นคณะกรรมการรักษากฎหมายดังกล่าวแทนที่จะเป็นประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากพรรคการเมือง ภาคเอกชน ผู้แทนจากภาคประชาสังคม นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ผู้แทนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งและสถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นฝ่ายเลขานุการ เพราะคณะกรรมการพัฒนาพรรคการเมืองจะเป็นการรักษากฎหมายที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน

มาระดมความคิดเห็นในการพัฒนาพรรคการเมืองโดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากสมาชิกสภาผู้แทนเป็นประธานกำกับ

ประการที่สอง ผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติพรรคการเมืองควรให้ความสำคัญกับการกำหนดให้มีการพัฒนาคุณภาพของพรรคการเมืองมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การพัฒนาคุณภาพในที่นี้หมายถึง การพัฒนากระบวนการสรรหาบุคลากรและกระบวนการกำหนดแนวนโยบายของพรรคการเมือง โดยกำหนดให้พรรคการเมืองจัดทำแผนการพัฒนาพรรคของตนเองอย่างสม่ำเสมอตามการกำหนดของคณะกรรมการพัฒนาพรรคการเมือง

2 กองทุนพัฒนาพรรคการเมือง

ผู้เขียนเสนอให้มีการปรับเปลี่ยน 2 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง คณะกรรมการกองทุนพัฒนาพรรคการเมือง ควรจะประกอบด้วยผู้แทนที่มาจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เอกชน ประชาสังคม สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน ให้มี

การจัดสรรเงินในลักษณะของกิจกรรมเพื่อพัฒนา
แผนนโยบายให้มากขึ้น ได้แก่ การวิจัยเชิงนโยบาย
การจัดตั้งหน่วย ศูนย์ หรือสถาบันวิจัยนโยบาย
กิจกรรมความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการ
พัฒนาแผนนโยบายของพรรคการเมือง กิจกรรม
การพัฒนาสมาชิกให้เป็นนักจัดทำนโยบาย (Policy
Maker) และการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่

ประการที่สอง โครงการนำร่องในการนำ
นโยบายไปปฏิบัติ (Project-Based Policy
Development) ผู้เขียนเสนอว่าคณะกรรมการ
พิจารณาจัดสรรเงินควรจะทำให้ความสำคัญกับ
คุณภาพของกระบวนการพัฒนานโยบายของ
พรรคการเมือง โดยดูที่ความคุ้มค่าในแผนนโยบาย
ความสมเหตุสมผลและผลกระทบของนโยบาย
ต่อคนในสังคม และพิจารณาความสามารถของ
พรรคการเมือง (Capacity) ว่าพรรคการเมือง
มีขนาดใดและฐานคะแนนเสียงมีลักษณะอย่างไร
เช่น เป็นพรรคการเมืองที่มีประสบการณ์หรือเป็น
พรรคการเมืองใหม่ เป็นพรรคการเมืองขนาดใด

3 กิจกรรมในสภาผู้แทนราษฎร ผู้เขียน
เสนอว่านอกจากการแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรีและการอภิปรายทั่วไปของสมาชิกรัฐสภา
แล้ว ควรจะมีการนำเสนอแผนนโยบายทางเลือก
(Alternative Policy Course) โดยผู้นำ
พรรคฝ่ายค้านผ่านสื่อสาธารณะ นอกจากนี้
สภาผู้แทนราษฎรควรจะมีการสนับสนุนให้
พรรคการเมืองอื่นที่สนใจในการนำเสนอ
แผนนโยบายทางเลือกในช่วงก่อนปีงบประมาณ
สิ้นสุดลง

4 องค์การพรรคการเมือง ผู้เขียน
เสนอว่าพรรคการเมืองควรให้ความสำคัญ
กับกระบวนการกำหนดนโยบาย 3 ประการ

ประการแรก ยกระดับคณะกรรมการ
กรรมการนโยบายเป็นสภานโยบายของ
พรรคการเมืองและเชิญคนนอกเข้ามาเป็น
กรรมการสภานโยบายของพรรคการเมือง

ประการที่สอง พรรคการเมืองที่มี
สถาบันออกแบบนโยบาย ศูนย์วิจัยนโยบาย
หรือหน่วยนโยบาย ควรมีความร่วมมือและ
เป็นเครือข่ายในทางวิจัยกับสถาบันการศึกษา
และพัฒนาโครงการวิจัยเชิงนโยบาย

ประการที่สาม พรรคการเมืองควร
พัฒนาแผนนโยบายที่สนใจ ผู้เขียนเสนอว่า
พรรคการเมืองควรพิจารณาประเด็น
เชิงนโยบายที่สนใจและมีความอยาก
ที่จะทำและพื้นที่ที่ตนเองมีความสนใจ
ในการแก้ปัญหา

พรรคการเมืองควรใช้วิธีการหลากหลาย
ในการระดมความคิดเห็นจากประชาชน
ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ
กำหนดนโยบายของพรรค ดังนั้น การศึกษา
ถึงกระบวนการต่างๆ ของพรรคการเมือง
ในการช่วยจัดทำแผนนโยบายของ
พรรคการเมืองจะทำให้เข้าใจการตัดสินใจ
ของพรรคการเมืองได้ดียิ่งขึ้นและนำไปสู่
การนำเสนอแผนนโยบายสาธารณะที่ตอบโจทย์
สังคมได้มากขึ้นด้วย

